

FEM GODE RÅD OM ADVOKATUNDERSØGELSER

Advokatundersøgelser er i de seneste år blevet anvendt bredt – og uden at man i alle tilfælde gør sig det klart, hvad der karakteriserer advokatundersøgelsen som redskab. Advokatundersøgelsen kan være et effektivt værktøj, hvis den bliver anvendt og tilrettelagt korrekt. Vi giver fem gode råd til undersøgelser, når offentlige myndigheder benytter advokatundersøgelser, og hvor der ikke er tale om såkaldte krænkelsessager.

Advokatundersøgelser er et værktøj, der anvendes af både myndigheder og virksomheder, og som i dag benyttes i en bredere palette af sagstyper end tidligere.

En advokatundersøgelse er en advokats beskrivelse og vurdering af en sag, men det er ikke en dom, og undersøgelsen kan derfor ikke træde i stedet for en rets- eller voldgiftssag.

Trods dette kan advokatundersøgelser være værdifulde. Det kan være fordelagtigt at bruge eksterne advokater til at gennemføre undersøgelser af interne forhold i organisationen, særlig når det kræver afdækning af komplicerede faktuelle forløb ud fra et omfattende materiale.

1. DE MULIGE FORMÅL MED EN ADVOKAT-UNDERSØGELSE
En advokatundersøgelse vil typisk både omfatte en afdækning af de faktiske forhold i en given sag ("hvad skete der?") og en vurdering ("hvad er de retlige rammer, og blev de overholdt?"). Derudover kan advokatundersøgelser omfatte vurdering af disciplinære forhold, men da offentlige myndigheder er underlagt særlige processuelle krav i ansættelsessager, vil det være hensigtsmæssigt at udskille dette i en særskilt proces. Endelig vil det ofte være nyttigt at bede advokaten om at give anbefalinger til opfølgning eller til den fremtidige håndtering af sager.

På det offentlige område kan advokatundersøgelser fx benyttes til at gennemføre undersøgelser af en myndigheds praksis, vurdere konkrete sager. Undersøgelserne kan rette sig mod såvel en helt enkeltstående handling som et længerevarende handlingsforløb.

Særlig i sager med stor mediebevågenhed, eller sager der involverer enten store dele af en organisation eller dele af dennes ledelse, kan det være en fordel for organisationen, at den ikke undersøger sig selv.

2. VALG AF ADVOKAT
I forbindelse med beslutningen om, at der skal foretages en undersøgelse af et forløb, er den første opgave at vælge en advokat.

Hvis myndigheden har en fast advokat, kan det i visse sager være u hensigtsmæssigt for undersøgelsens troværdig-

hed og legitimitet at vælge denne advokat som undersøger. Det kan fx være tilfældet, hvis sagen kan indebære vurdering af handlinger foretaget af myndighedens ledelse eller andre, der har jævnligt samarbejde med husadvokaten.

Tilsvarende bør myndigheden ikke anvende en advokat, der har ydet rådgivning eller haft anden berøring med de sager, elementer eller forhold, der skal undersøges.

I andre situationer kan det omvendt være en fordel at vælge en advokat, der kender myndigheden og dennes organisering og opgaver.

3. UDARBEJDELSE AF KOMMISSORIUM
Myndigheden bør tidligt i processen gøre sig klart, hvad baggrunden for og formålet med undersøgelsen er. Er det blot at klarlægge faktum eller også at foretage en juridisk vurdering? Og skal advokaten give anbefalinger til den fremadrettede håndtering? Formålet med advokatundersøgelsen skal tydeligt reflekteres i beskrivelsen af rammerne for undersøgelsen; kommissoriet.

Kommissoriet fastlægger, hvad advokaten skal undersøge. Det er vigtigt, at kommissoriet skrives med den fornødne omhu, og det kan ofte være en fordel at inddrage advokaten i processen. I visse sager kan det være nyttigt at fastsætte en "katteloms-bestemmelse" i kommissoriet, så advokaten har mulighed for også at undersøge uforudsete, men relevante forhold, der først opdages, efter at kommissoriet er godkendt politisk. Alternativt kan der udarbejdes et tillæg til kommissoriet i sådanne situationer.

Rammerne for indsamling af materiale til brug for undersøgelsen bør fremgå af kommissoriet. Nogle undersøgelser foretages på rent skriftligt grundlag, i andre undersøgelser kan eller skal oplysning af sagen ske gennem interviews med relevante personer. Det er ofte en ressourcekrævende proces at gennemføre interviews, men i mange undersøgelser kan det være et væsentligt redskab til at sikre den fornødne oplysning af sagen.

Myndigheden kan ikke pålægge eksterne personer eller tidligere ansatte at udtale sig til advokatundersøgelsen. Derimod kan nuværende ansatte pålægges at udtale sig, medmindre det er omfattet af

forbuddet mod selvinkriminering, eller udtalelserne kan medføre alvorlige tjenesteretlige reaktioner for vedkommende.

4. FREMSKAFFELSE AF MATERIALE
I forhold til skriftligt materiale, der indgår i advokatundersøgelsen, må der tages stilling til, om det alene omfatter journaliseret materiale, eller om der skal laves dataudtræk af udvalgte medarbejders e-mailbokse. I sidstnævnte tilfælde skal myndigheden sørge for, at der er relevante privatlivs- og it-politikker, samt at de er udleveret til de relevante medarbejdere.

Myndigheden bør udpege en kontaktperson, der bistår med at fremskaffe materiale, som ikke selv har haft (væsentlig) berøring med de forhold, der indgår i advokatundersøgelsen.

Gennemførelse af interviews med ansatte mv. kræver omfattende forberedelse. Der skal udarbejdes spørgetemaer, de interviewede skal kontaktes og have oplysninger om formål, muligheden for bisidder, proces i forhold til referater, reglerne om selvinkriminering mv. I visse tilfælde bør der sendes individuelle dokumentpakker, og i alle tilfælde bør de oplyses om kommissoriet og spørgetemaet for det enkelte interview. Referater bør sendes til gennemgang hos de interviewede, og i visse tilfælde bør undersøgelsens "hovedpersoner" have mulighed for at gennemgå relevante uddrag af udkastet til advokatundersøgelsen.

5. AFLEVERING AF UNDERSØGELSEN
Når undersøgelsesfasen er afsluttet, skal advokaten afrapportere udfaldet af advokatundersøgelsen.

Formatet for afrapportering vil typisk være en skriftlig rapport. Formen på rapporten dikteres i høj grad af kredsen af modtagere, herunder om rapporten eller dele af den skal offentliggøres. Den skriftlige rapport kan – alt efter undersøgelsens karakter – suppleres af en mundtlig præsentation af undersøgelsens metode og konklusioner samt eventuelt en Q&A-session. Der bør allerede i kommissoriet være taget stilling til, om rapporten (eventuelt helt eller delvist anonymiseret) offentliggøres.

Slutteligt bør det overvejes, hvordan der skal følges op på undersøgelsens

konklusioner. I nogle tilfælde vil det være relevant at følge op med en personalejuridisk undersøgelse, i andre sager kan der være behov for at revidere myndighedens praksis, og der kan også blive rejst spørgsmål om erstatning fra borgere og virksomheder. Hvis advokatundersøgelsen gennemføres som en "uvildig advokatundersøgelse", jf. Advokatsamfundets vejledning fra september 2022, kan den samme advokat ikke bistå med de opfølgende opgaver. Det bør derfor nøje overvejes, om advokat undersøgelsen skal være "almindelig" eller "uvildig" ■

NY VEJLEDNING TIL ADVOKAT-UNDERSØGELSER

Advokatrådet udgav i september 2022 en ny vejledning om advokatundersøgelser og en guide til borgere og medvirkende, fx personer der deltager i interview ifm. advokatundersøgelser. Partner Rikke Søgaard Berth deltog i en følgegruppe, der bistod ifm. udarbejdelsen af vejledningen, og bidrog blandt andet med erfaringer fra advokatundersøgelser for kommuner.

Rikke Søgaard Berth
Partner, advokat
rsb@horten.dk

Malene Graff
Specialistadvokat
mgr@horten.dk